

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
СЕНТАНДРЕЈСКИ ОДБОР

Д. Давидов

4

СЕНТАНДРЕЈСКИ ЗБОРНИК

4

УРЕДНИК ДИНКО ДАВИДОВ

БЕОГРАД 2015

КОДЕКС СЛУЖАБНОГ МИНЕЈА ИЗ СРПСКОГ ТИТОША (XVI ВЕК)

ДИМИТРИЈЕ Е. СТЕФАНОВИЋ

Последњих година јавност је из више написа могла да сазна за проналажење раније мање познатих или непознатих старих црквених рукописа у неколико српских цркава у Мађарској.¹ Истовремено, пажња је била посвећена и истраживању и обради старих српских рукописа и штампаних књига које припадају разним установама у Мађарској, као што су Земаљска библиотека „Сечењи” (Országos Széchényi Könyvtár) и Универзитетска библиотека (Eötvös Loránd Tudományegyetem Könyvtára) у Будимпешти (Budapest), Музеј „Свети краљ Стефан” (Szent István Király Múzeum) и Римокатоличка бискупска библиотека (Püspöki Könyvtár) у Стоном Београду (Székesfehérvár) и Библиотека Српске православне епархије будимске (A Budai Szerb Ortodox Egyházmegye Könyvtára) у Сентандреји (Szentendre).²

Један од свакако значајнијих резултата ових истраживања је проналажење минијатура попа Страхиње из 1597. године у српском четворојеванђељу које се данас чува у Стоном Београду. За тог знаменитог сликара се до проналажења јеванђеља није знало да је, поред фресака и икона, сликао и минијатуре.³

1 Д. Стефановић, *Ловрански ѿриод – најстарија црквена књига у Будимској епархији*, Српски календар за просту 1997. годину, Будимпешта, 37–40; Исти, *Откривен рукопис некадашње цркве у Титошу*, Српске народне новине, год. VIII, бр. 44, Будимпешта (29. октобар) 1998, 55; Исти, *Рукопис служабног минеја из Титоша*, Српски календар за просту 1999. годину, Будимпешта, 57–61; Исти, *Два старе рукописа у Медини*, Епархија будимска, 3–4, Будимпешта–Сентандреја 1999, 11–12.

2 R. M. Cleminson, *The Cyrillic Manuscript Codices of Budapest University Library*, *Палата књигописани*, 27–28 (Amsterdam 1995), 4–11; Д. Стефановић, *Три ћирилска рукописа Универзитетске библиотеке у Будимпешти*, *Studia Slavica Hungarica*, 43 (Budapest 1998), 203–250; А. Kacsiba, *Будимпештански рукопис Христифора*

Рачанина (Садржај, палеографски опис и правопис), Сегедин 1999; Д. Стефановић, *Три ћирилска рукописа некадашње цркве у Адоњу*, *Studia Slavica Hungarica*, 46 (Budapest 2001), 219–269; Н. Синдик, *Приновљене рукописне, старе и рејке штампане књиге у Библиотеци Српске православне епархије будимске у Сентандреји*, Археографски прилози 22/23 (Београд 2002), 401–443; К. Бор, *Старе штампане ћирилске књиге из Земаљске библиотеке „Сечењи” и Универзитетске библиотеке у Будимпешти*, Археографски прилози, 28 (Београд 2006), 201–278; R. Cleminson, E. Moussakova, N. Voutova, O. Karsaz, *Catalogue of the Slavonic Cyrillic Manuscripts of the National Széchényi Library*, Budapest – New York 2006.

3 С. Петковић, *Минијатуре попа Страхиње из 1597. године*, Саопштења, XXXI–XXXIII (Београд 2001), 49–60.

Међу сразмерно недавно откривеним кодексима налази се и рукописни *Минеј за месеце јануар и март* из XVI века, који је пронађен 1998. године у српској православној цркви барањског места Липова (Lippó, Мађарска). Према запису у рукопису, у XVIII веку је припадао православној цркви барањског Титоша (некада Српски Титош – Ráctöttös, Угарска; данас Töttös, Мађарска), који се налази у Мохачком срезу, западно од града Мохача. Кодекс се сада чува у Црквеноуметничкој збирци Српске православне епархије будимске у Сентандреји (без ознаке).⁴

Према литератури, крајем XVI века у Титошу су живели православни Срби, а крајем XVII века место је опустело. Почетком XVIII века (1700) Срби су се поново, али привремено, населили, јер су због ратова за време Ракоцијевог устанка, у првој и другој деценији тога века, морали да беже. Њихово трајније и бројније насељавање почело је 1713. године.⁵ Није извесно када су храм себи подигли, али је познато да је средином четврте деценије XVIII века у Титошу стајала богомоља брвнара и да је у њој служио стални свештеник.⁶ У опису Будимске епархије из средине XVIII века показано је да у месту има педесет пет православних домова и да је храм посвећен светим апостолима Петру и Павлу. Рубрика истог пописа, у којој се наводи број иновernih у појединим местима Епархије, код Титоша није попуњена.⁷ Од 1794. године, због могућег обнављања зграде или подизања нове, или из неког другог разлога, црква у Титошу није више посвећена светим апостолима Петру и Павлу, него светом великомученику Димитрију.⁸

Иако је број српског становништва током XIX века полако опадао, крајем истог века у Титошу је још увек регистровано 65 домова са 311 православних душа.⁹ После Првог светског рата, око 200 Срба оптирало је у Југославију, тако да је у попису из 1930. године регистровано само десетак српских житеља.¹⁰ Данас у њему нема српског становништва. Пре неколико деценија, Цркву светог Димитрија погодио је гром и она се морала срушити.¹¹ Српској цркви у барањском месту некада је припадала драгоцен икона Титошке Богородице (око 1720),¹² која се данас налази у Музеју Српске православне епархије будимске у Сентандреји. Успомена на некадашње јужнословенско становништво тог барањског насеља чува се и у бројнијим словенским обележјима његове микротопонимије.¹³ Новијом обрадом ћирилских рукописа Земаљске библиотеке „Сечењи” обухваћен је и Панегирик из XVI века (Essl. Slav. 19), који садржи, између осталог, текстове из старе словенске и српске омилетичко-агиолошке литературе. Тај кодекс је у XVIII веку такође припадао Цркви светих Петра и Павла у Титошу.¹⁴

4 Д. Е. Стефановић, *Рукопис служабној минеј из Титоша*.

5 *Baranya megye földrajzi nevei*, II (уредник: Pesti János), Pécs 1982, 570.

6 С. Гавриловић, И. Јакшић, *Грађа о православним црквама Карловачке митрополије XVIII века*, Споменик, СХХIII, Одељење историјских наука, САНУ, 2, Београд 1981, 5.

7 С. Милеуснић, Д. Стефановић, *Извод из описе Будимске епархије крајем XVIII века*, Свеске Матице српске, Грађа и прилози за културну и друштвену историју, 5 (Нови Сад 1978), 27–41.

8 *Српска православна епархија будимска, Сентандреја, Српски Титош*,

Матична књига кришћених Цркве светој Димитрију 1792–1809, 30.

9 Г. Марјановић, *Први шематизам Православне српске епархије будимске за јодину 1896*, Сремски Карловци 1896, 54.

10 *Baranya megye földrajzi nevei*, 570.

11 *Исџо*, 571.

12 Д. Давидов, *Иконе српских цркава у Мађарској*, Нови Сад 1973, 163, Т. VIII.

13 *Baranya megye földrajzi nevei*, 570–576.

14 R. Cleminson, E. Moussakova, N. Voutova, O. Karsay, *Catalogue of the Slavonic Cyrillic Manuscripts of the National Széchényi Library*, 99–105.

Титошки рукопис садржи текст Минеја за јануар из првих деценија XVI века и Минеја за март из 1548. године (конволут).

Оба текста су на папиру. Конволут има листова I + 282 + I + 135 + I. Димензије листа: 260 x 190 mm. Фолијација црним мастилом 1–420. После ознаке 193 следи ознака 195, после 286 следи 289, али на тим местима у тексту нема прекида. Између листова 362 и 363 један лист је неозначен.

Први део конволута има I (прикорични) + 282 листа. Димензије текста: 221 x 120 mm, број редова на страни 25, 26 или 27. Испред предњег прикоричног листа је одерак који је раније био налепљен на корицу. Свезака има 36 (I⁶, II⁸–IX⁸, X⁷, XI⁸–XII⁸, XIII⁴, XV⁷, XV⁸–XVII⁸, XVIII⁷, XIX⁸–XX⁸, XXI⁷, XXII⁸–XXIV⁸, XXV⁴, XXVI⁶, XXVII⁸–XXVIII⁸, XXIX⁷, XXX⁸, XXXI⁶, XXXII⁸–XXXIV⁸, XXXV⁵, XXXVI¹⁰). Сачуване ознаке не прате увек стварни број свезака. После првобитног, уследило је и накнадно означавање свезака, што се показује између тетрада са ознакама *ќд* и *ќи*; последње две свеске имају исту ознаку (*лї*). Листови 213' и 218' су празни, а 108', 215' и 236' само делимично исписани.

Текст је исписало више руку. Њихова атрибуција показује да су се оне више пута смењивале. Прва рука: л 1–40'; друга или главна рука: л 40'–134', 135–198, 203–204'; 210–211', 215–215', 219–234', 237–273', 274–283'; трећа рука: л 134' (последња три реда), 273' (последња два реда); четврта рука: л 198'–202', 205–209', 211'–213, 218, 234', 236–236', 251–251'; пета рука: л 214–214', 216–217', 235–235'. Са чешћим смењивањем писарских руку може се, барем делимично, довести у везу и поменути поремећај у означавању свезака. Писари и место писања нису познати. Квалитет писма већине руку, међутим, упућује на значајније преписивачко средиште. Нема података о тачном времену писања текста. Приближно време његовог исписивања у првим деценијама XVI века утврђује се на основу водених знакова.

Други део конволута има листова I + 135 + I (прикорични). Димензије текста: 210 x 130 mm, број редова на страни 27. Свезака има 18 (I⁸–IV⁸, V⁶, VI⁸–XVII⁸, XVIII²). Све свеске, осим последње, означене су.

Текст, према колофону, исписао је *многогрѣшны ѿвань дїѣкъ ворыч(ь) 1548. године (л 420')*.¹⁵

Од водених знакова у кодексу заступљени су: 1. *кардиналски шешир* (л 119'), идентичан: Музеј Српске православне цркве 140, део из 1500–1510. и Архив Српске академије наука и уметности 282 из 1500–1515. (необјављени материјали филигранолошке збирке Археографског одељења Народне библиотеке Србије, Београд); 2. *ѿеразије у крују са сѣилизованом звездом и осмицом* (л 290), идентичан: Пећка патријаршија 37 из 1511. (необјављени материјали, као под бр. 1); 3. *варијанѿа кардиналској шешира* (л 38), идентичан: Музеј Српске православне цркве 24 из 1500–1515. (необјављени материјали, као

15 Да ли последњу реч у српскословенском цитату, где се надигнуто *ч* налази у средишњем простору изнад *р* и *ы* (в. запис на приложеној репродукцији листа 420'), треба рашчитати као *Борич*, као што су је раније читаоци схватили (в. напомену 20), или као *Борчи*, како је у нашем ранијем раду рашчитана (в. *О сѣарим српским*

зайисима у Мађарској, Друштвене науке о Србима у Мађарској, Српска академија наука и уметности, Самоуправа Срба у Мађарској, Научни скупови, СІ, Одељење друштвених наука, 22, Будимпешта 2003, 27), није извесно. У актуелном раду смо се, међутим, определили за облик *Борич*.

под бр. 1); 4. *ѿгеразије у крују равних ѿасова са звездицом и осмицом* (л 298), идентичан: Архив Српске академије наука и уметности 288 из 1547. (необјављени материјали, као под бр. 1); 5. *двосѿрука коѿва у крују са звездицом и конѿрамарком S I* (л 398), најсличнија варијанта: Библиотека Српске патријаршије 3–I–114 из 1554. (необјављени материјали, као под бр. 1).¹⁶

Пошто је рукопис раније био у јако лошем стању, године 2002, старањем господина Косте Вуковића, кустоса Црквеноуметничке збирке Епархије будимске, детаљно је рестауриран. Кодекс је обновила рестаураторка Кристина Мијатовић из Помаза (Мађарска).

Писмо главног писара првог дела конволута у неким сегментима је ситнији, у неким нешто крупнији правилан полуустав средње величине са доста брзописних елемената:

Слово *а* има улево нагнуто стабло између два реда, са уском и при дну заобљеном петљом која стабло додирује у његовој горњој половини, као и варијанту чије стабло прелази горњу и доњу линију и има ширу угласту петљу која га при средини додирује; *в* има пречку са виском, која прелази дужину петље, а висина петље је до половине стабла; *в* са две троугласте петље, променљиве величине, као и бубрежастом брзописном варијантом; *д* има дуге косе ножице на крајевима поднице, на којој се налази уски троугласти горњи део са дебљим десним стаблом; брзописна троугласта варијанта користи се надредно; уско *ѳ* има широку варијанту која висином и ширином прелази просечне димензије слова; тропотезно *ж* је са мање или више редукованим врхом, а јавља се и двопотезни брзописни облик тог слова; *ѕ* је налик на латинично *s*; различити облици *з* настају варијацијом потеза испод доње линије; *и* је обично са водоравном или мање искошеном пречком у средини или нешто изнад средине реда, док се искошена пречка слова *и* диже ближе горњој линији; код слова *м* су спољашња стабла коса а унутрашња се додирују под косим углом и не спуштају се испод доње линије; брзописна варијанта, налик на мало латинично писано *t*, користи се надредно; *с* има ширу варијанту, обично у иницијалном положају; *т* је најчешће треного (*m*); често се пише и брзописни облик тог знака са високим стаблом и пречком улево, а ређе уставно *т* са дужим виском на левој страни пречке; развучени уставни облик *w* има средње стабло до горње линије; брзописни облик истог слова има плитак средњи део; осим тог знака, на почетку речи се користи и *о* са по једном тачком у горњем и доњем делу слова; *ц* има одмакнуту ножицу од стуба; *ч* је једнострано, са чашицом неусталене величине; поред уставно обликованог *љ* између два реда, јавља се и „високо јер“ са косим високим стаблом и пречком улево, као и уставно *љ* са пречкицом улево, али та три знака функционално нису доследно издиференцирана; *ѿ* је са удесно нагнутиим стаблом које се половином висине диже изнад горње линије, на којој лежи пречка са висковима; брзописни облик је са вишим нагнутиим стаблом и извијеном пречком изнад горње линије.

Нека од великих и иницијалних слова, која се иначе мање или више слажу са описаним типовима малих слова, брзописно су обликована.

Лигатуре (*тр*, *ти*, *тв* и др.) ређе се јављају.

16 За идентификацију водених знакова и овог пута захваљујемо колеги Радоману Станковићу, стручном саветнику Археолошког одељења Народне библиотеке Србије у Београду.

графског одељења Народне библиотеке Србије у Београду.

Морфологија писама осталих руку, које су поред главне (или друге) руке учествовале у писању текста, има следеће основне карактеристике. Писмо прве руке је правилан полуустав средње величине, са нешто издуженим словним облицима. Првој руци приписујемо и извођење заставице на самом почетку текста. Трећа рука пише крупнија усправна полууставна слова, веома правилно обликована. Четврта рука исписује текст мање правилним и неуједначеним полууставом средње величине са издуженим словним облицима. Ситнији полуустав пете руке одликује се правилним вертикалним потезима и квадратастим словним облицима.

Писмо у другом делу конволута је веома правилан полуустав средње величине, чији се словни облици према крају текста повећавају. Вертикални потези су удесно нагнути, а растојање између словних знакова је једнако.

Слова су обликована према палеографском узусу времена у којем је текст исписан. Бројнији су брзописни облици. Карактеристични су последњи редови на странама, у којима се вертикални потези одређених слова спуштају дубоко у доњу маргину, на којима су пречке, петљице, а завршавају се трос-труким цртицама или тачкама. Чешће се јављају лигатуре (тр, вѣ, тво, ти, рѣ и др.)

Језик кодекса је српкословенски (српска редакција старословенског).

Правопис је у првом делу конволута у основи ресавски са ранијим рашким цртама.

На етимолошком месту некадашњих полугласника и секундарних јерова пишу се њ или „високо јер” (у нашим примерима „њ”), ређе њ са краћом пречком улево на врху стабла (у нашим примерима њ), који функционално нису доследно издиференцирани. На истим местима, уместо словног знака може се јављати пајерак или нулти степен словног знака. Високим јером се најчешће, али не доследно, означава фонетски („ресавски”) положај (изговор а). Знак њ се обично налази у положају где се не изговара. Посебна функција трећег знака (ѣ) не може се утврдити. Бројни примери показују да се наведени словни знаци често јављају и у истој функцији. Стање писања различитих облика јерова, који су по служби само делимично издиференцирани, упућује на прелаз између једнојеровског графичког система на двојеровски, обично мање доследан (ресавски) графички узус.

У фонетском положају – најчешће у предлозима вѣ, кѣ, сѣ; у одговарајућим префиксима; иницијалним групама вѣ-, вѣс-, али и другим фонетским позицијама – обично се пише њ или ѣ, а ређе њ. Примери: вѣселкнѣ 129, кѣ 130, сѣблюдем 130, сѣ 130, вѣса 130, вѣзнесет’ 132, лѣсть 134, ѣ 129, сѣвшаемѣ 129, вѣзделавѣ 129’. У том положају се јерови једва испуштају. Понекад се на њиховом месту појављује пајерак: вѣсдовѣ 129, вѣегда 130’”, вѣса 131’ и др. На самом крају речи после сугласника обично се пише њ, а ређе њ и ѣ: памѣть 129, степѣнь 129, источникѣ 129, вѣхѣ 129’, израстиѣ 129’, почитають 130, хранитѣ 131’, али и низложивѣ 129’, поставивѣ 129’, извол’нѣ 132’, вѣвѣдѣвѣ 134’ или вѣзделавѣ 129’, кровѣ 129’, пастирѣ 135’. У средини речи (и на граници двеју речи у сложеницама), као и на самом крају речи после сугласника а испред енклитика, на месту некадашњег примарног или секундарног полугласа чешће се ставља пајерак, јер се ређе исписује: зем’ла 129’, свѣт’ло 130’, уг’нѣ 131, мис’ль 131’, оуст’нѣ 131’, прѣдетек’шаа 133; им’же 133, тем’же 135, хвалецих’те 129’, трѣдив’ се 130, закон’ же 131’. У мањем броју примера на месту нека-

дашњег полугласа у слабом положају нема никаквог знака: *самѡгласнѡ* 129', *словѣсноє* 129', *законопрѣстѣпника* 132 и др. На крају префикса на сугласник, иза којих у старословенском није било полугласа, показује се колебање у писању јера, односно пајерка: *низ'ложивѣ* 129', *из'растиль* 129', *въз'любиль* 130, али и *въспѣваемъ* 129, *възлюбиль* 130, *низложивѣ* 129', као и ређе *везьмльвѣ* 132, *възъпѣимъ* 134. После вокалног р и л обавезно се пише јер: *прѣваго* 129, *срѣвьскаго* 129, *дрѣз'новеніе* 129', *грѣтанъ* 131', *пльтолюбію* 131', *испльнитъ* се 131'; *сѣврѣшаемъ* 129, *ѡмрѣша* 134, *дрѣз'новѣніе* 129', *пльтѡлюбікмъ* 136, *гльвине* 136' и др.

Појава писања *а*, као резултата српскословенске вокализације некадашњих полугласника (у различитим положајима), сразмерно је честа и показује се и у примерима: *непрѣвратанъ* 129, *самрѣтанъ* 131, *ластна* 131', *принесаль* 132', *богатаство* 134', *притекаль* 136'. Појављује се и јер на месту етимолошког *а*, нпр. *въвглоне* 204.

Главне црте означавања прејотованих вокала и вокала иза палаталних сугласника:

- почетак речи: ја - *ѡ*; је - *ѣ*, ретко *ѡ*, сасвим ретко *ѣ*; ју - *ю*;
- почетак слога у речи: ја - *ѡ* и *а*; је - *ѣ*, *ѡ*, сасвим ретко *ѣ*; ју - *ю*;
- после палаталних: 'а - *ѡ*; 'е - *ѣ*, *ѣ* и *ѣ*; 'у - *ю*.

Писањем почетног *ѡ* потврђује се и нормирана рашка и ресавска ортографија. Писање истог знака на почетку слога у речи и после палаталних сугласника показује наставак рашке традиције, а случајеви са *а* у том положају упућују на ресавску праксу. Примери: *ѡко* 129, *ѡрости* 131', *ѡкоже* 134; *тѡѡ* 129, *ѡѡѡ* 133, *въсѣѡ* 129, *житѣѡ* 129', *пощенѣѡ* 131, *настоѡнѣѡ* 107' *просѣѡль еси* 258' *ѡченѣѡ* 260'; *въсѡхвалѡемъ* 130, *ѡчитѣѡ* 129, *ѡдивѡлѡеши* 134, *н[ѡ]нѡ* 129'. Писање почетног *ѣ*, као и истог слова на почетку слога у речи одражава јачи утицај ресавског узуса, а у ређем коришћењу *ѡ* после *ѣ* јавља се прелаз између рашке и ресавске традиције. Рашка традиција се ређе показује и писањем почетног *ѡ* и нешто чешћим јављањем истог слова после палатала. Мање је учестало *ѣ* у истом положају. Примери: *ѣрмилѣ* 124, *ѣси* 129, *ѣреси* 129', *ѣдиноѡѡдрѣна* 130, *ѣзицѣхъ* 131', *ѣюже* 136', изузетно *ѡѡ* 142'; често *ѡѣвѣ* 129, *ѣѡѣ* 129, *ѣрасѣѡемѡ* 130', *ѣнеѡѡѡѣ* 136', *ѣзнаменіе* 129, *ѣѣніемъ* 130, *ѣжитіе* 130'; ређе *ѡ[ѡ]ѡпріѣтнѣ* 129, *ѡѡѡнѣѡ* 132, *ѡѡѡнѣѡ* 196'; *ѡѡѡѡнѣѡ* 129'; *ѡѡѡѡѡ* 131', *ѡѡѡѡ* 132', *ѡѡѡѡѡ* 134, али ређе и *ѣжитіе* 141', као и *ѡѡѡѡѡ* 131', *ѡѡѡѡѡѡѡ* 133'.

Ван система наведених правописних школа је писање *ѣ* у вредности *е* после (непалаталних) сугласника. У том положају главна рука често функционално изједначава *ѣ* и *ѣ*. Примери: *ѡѡѡѡѡ се* 124', *ѡѡ се* 132', *ѡѡѡѡѡѡѡ* 133, *ѡѡѡѡѡ се* 136, *ѡѡѡѡѡ* 136. Неки од ових примера упућују на могући манир графичког разједначавања, што је позната појава у старој српској писмености.

Лигатура *ѡ* се чува у све три позиције (почетак речи, почетак слога у речи и после палаталних сугласника). Чува се и архаична група *ѡѡ*: *ѡѡѡѡѡ* 129, *ѡѡѡѡѡѡѡ* 132; у облику *ѡѡѡѡѡ* 134 раније *ѡ* је преправљено у *ѡѡ*.

Знак *ѣ* се пише у групама *ѣѣ*; *ѣѡ*, *ѣѡ*; *ѣѡ*, *ѣѡ*; *ѣѡ*. Примери: *ѣѣѣѣ* 129, *ѣѣѣѣ* 132', *ѣѣѣѣѣѣѣ* 134, али и *ѣѣѣѣѡ* 132; *ѣѣѣѣѡ* 129', *ѣѣѣѣѡ* 133', *ѣѣѣѣѡ* 133' (за остале групе су раније наведени примери). Исти знак се после сугласника

обично пише у речима страног порекла: *амінь* 142', *кврїле* 174', али и у домаћој речи *радї* (предлог) 142.

Мешају се слова *є* и *ѣ*: на *главе* 131, *идеже* 131', *посещенїа* 132, али и *посещѣнїе* 132', *разѣмехом* 133, *телѣса* 135; *вѣселиши* 136', *менѣ* (ак. јед.) 131', али и *мѣне* 131', *вѣлію* 133'.

Мешају се и *и* и *ы*: *єзицехъ* 131', *мисль* 131', *погибели* 132, *ривою* 134, *ѡкриль* 136'; *жизнь* 128', *вѣзлюбывль* 130, *поворъникъ* 134, *оцтасныше* 274', *гавы се* 280.

Потврђено је писање за ресавску ортографију карактеристичног *ѕ*, као и из грчког алфавита преузетих знакова (*ѣ*, *ѡ*, *ѣ*, *ѡ*, *ѡ*) у словној вредности, и то нарочито у речима страног порекла. Примери: *ѕѣло* 141', *ѕиждителя* 234; *самѡфонъ* 174, *аѡона* 131, *єврѡомъ* 103', *єѡмене* 133, *маѣима* 195'.

У писању примера *макѡдонїа* 104 у групи *кк* одражава се народни изговор.

Уочени усамљени примери *морѣ* (ген. јед.), *исчадїе* 196' и *хоженїемъ* 131 наговештавају утицаје бугарско-македонске, односно руске редакције. Ти ретки утицаји ће се моћи, међутим, сигурније утврдити само детаљним проучавањем рукописа.

Текст главног писара има често, али не и доследно обележене надредне спиритусе и акценте, као и њихове комбинације, што је у духу ресавске ортографије. Чест знак је полукруг отворен надоле, који претежно одговара *сїириїус ленису* и јавља се изнад самогласника у једносложним, као и вишесложним речима у свим позицијама (почетак, средина и крај речи). Акценатски знак *оксија* такође се ставља у свим положајима, понекад и на два слога у истом облику. Акценатски знак *варија* се ређе користи, обично изнад једносложних речи или изнад претпоследњег слога вишесложних речи. *Перисїомени* је облички изједначен са *сїириїус ленисом*. Комбиновани знак који одговара *сїириїус ленису са оксијом* јавља се такође у свим позицијама. *Двостїрука варија* ставља се најчешће изнад крајњих вокала једносложних речи, ређе и на исто место у вишесложним речима, као и, сем иницијалних вокала, на друга места, нарочито изнад *ы*. У неким случајевима је тешко идентификовати поједине прозодијске знаке, јер облички нису довољно издиференцирани.

Од *инїерїункцијских* знакова јављају се: тачка, две или три тачке са равном или извијеном цртицом, на којој је обично карактеристична пречка, на крају већих текстуалних целина, и зарез, који се ретко користи.

Ортографија осталих руку у *првом делу конволуїа*, као и главне руке, у духу је ресавског узуса. Упадљива је разлика у јављању група *їа* и *їк*, које исписује само главна рука. Остале руке, за разлику од главне, на месту некадашњих полугласова најчешће пишу једно јер (*к*), док се друго јер („високо“) код њих ређе појављује и онда функционално мање издиференцирано. Оне стављају углавном морфолошки исте знаке надредних спиритуса и акцената, али по учесталости и дистрибуцији тих знакова свака рука има особене манире.

Ресавска ортографија *друїої дела конволуїа* мало се разликује од првог дела, али је у неким појавама доследнија. Код ње се примећује нешто консеквентнија функционална диференцијација између два облика јера, као и чешћа употреба *є* (поред ређих *є* и *к*) на почетку речи и слога. Бројнијим примерима је потврђена српскословенска вокализација некадашњих полугласника у *а*. Слично главној руци првог дела, у обележавању јотације и дијак Јоан пише

групе *ia* и *ik* (пored чешћих *ia* и *ie, ie*). Усамљени облик *въскресила еси* (л 285) једва дозвољава да се закључи да ли је реч о грешци или о утицају руске или неке друге редакције црквенословенског језика. Интерпункција је слична интерпункцији у *првом делу конволуџа*. Прозодијски знаци су ређи и остају у оквирума ресавског узуса.

Скромнија *илуминација* је, пре свега, у служби разликовања и истицања појединих сегмената богослужбеног текста. Елементима украса у оба дела конволута означавају се сами почеци текстова, почеци помена (тј. назива празника), текстова рубрика са правилима, појединих песама, као других садржајних јединица минеја, и почеци читања паримија.

Оба текста су исписана смеђим мастилом разних нијанси. Киновар се користи за извођење иницијала, трака слова у насловима, почетака помена, неких великих и почетних слова, делова текста у рубрикама, као и маргиналних упутстава. Писарев колофон у другом делу кодекса такође је исписан мастилом црвене боје.

Већина мањих иницијалних слова и иницијала у првом делу конволута обично је једноставнија, без посебног украса, висине од једног, једног и по до два реда. Једноставнији цртежи великих иницијала (л 62', 63, 63', 64, 65, 160', 161 и др.) досежу и до висине од шест редова. Илуминирани су тачкама, кружићима, пречкама и биљним мотивима. Јављају се најчешће на почетку паримијских читања. У другом делу конволута иницијална слова и иницијали су нешто ситнији и уједначенији и чешће су пречкама или кружићима украшени. У насловима, заправо почецима помена минеја за јануар, велика слова образују траке у којима су честе лигатуре. Почетна и велика слова у оба дела имају уставне и брзописне облике.

Заставу средње величине на почетку текста минеја за јануар изводи прва рука у неовизантијском стилу са шаблонским мотивима плетења трака, са четири прстена и неједнаким биљним стилизацијама са две стране; одозго је једноставни цртеж крста. Основне контуре су извучене мастилом мрке боје, површине неких од трака колорисане су избледелом црвеном, као и смеђом, зеленом и плавом бојом.

На маргинама минеја за јануар повремено се уз почетке помена јављају једноставнији, али вешто изведени цртежи са биљним мотивима (л 77', 92, 109, 121, 129, 130 и др.)

Величином и извођењем појединих украсних елемената посебно се истиче почетак целе службе (л 129) и у њој великог вечерња (л 130) Светом Сави, где се богатством и разноликошћу једноставнијих маргиналних цртежа, међу којима је и мотив људске руке, скреће пажња на значај празника.

Повез је старији у немачкој ренесансној традицији (димензије: висина 275 мм, ширина 191 мм, дебљина 75 мм). Дрвене плоче су пресвучене кожом смеђе боје, на којој су обе корице техником слепог отиска једнако украшене. Рубови повеза закошени су према унутрашњој страни. Капител недостаје. Хрбат има четири ребра. Место некадашња два клина на предњој и два пута по три рупе на задњој корици, што се могло видети пре рестаурације рукописа, показују да је повез био снабдевен копчама. Оне су после рестаурације обновљене. Испод хрпта повеза виде се трагови ранијег оплитања. Приликом препевезивања рез је обојен плавом бојом. На корицама се троструким напо-

редним линијама, које су паралелне са рубовима, образује троструки оквир. У спољашњем оквиру су стилизације палмета (рађене тзв. „немачком ролом” са палметама); у средњем су сигниране представе четири реформатора – Лутера, Меланхтона, Еразма и Хуса (са сигналама: MLUT, PHIL, ERAS, HUS), смештене између простора који су украшени биљним мотивима, а унутрашњи оквир изведен је флоралним украсом. У четири угла средишњег поља представљен је по један истоветан мотив биљног струка, док је у средини тог поља исти биљни струк учетворостручен.

Повез са представама реформатора (урађен „реформаторском ролом”) из XVI века проширио се на немачким, као и на средњоевропским просторима, где се користио и током XVII века. Може се претпоставити да је повез титошког рукописа израђен крајем XVII или почетком XVIII века негде на источноевропском простору.¹⁷

Кодекс садржи служабне минеје за јануар и март, тј. помене и службе светиња и празницима који се прослављају по редоследу дана у месецима јануару и марту. Садржај рукописа представимо по поменима (иза којих обично следи служба, али могу стајати и без ње) за поједине дане у месецу. У тексту помена на српском језику углавном смо сачували титулатуре и епитете из оригинала.

Минеја за јануар садржи помене празника: л 1 (1. I) Обрезања Господњег; Светог Василија Великог. – л 12 (2. I) Претпразновања „Просвештенија”; Светог Силвестра Римског. – л 23 (3. I) Претпразновања „Просвештенија”; Светог пророка Малахије; Светог мученика Гордија. – л 34’ (4. I) Претпразновања „Просвештенија”; Сабора седамдесет апостола; Преподобног Теоктиста. – л 47 (5. I) Светих мученика Теопемпта и Теона; Преподобне Синклитикије. – л 62’ (6. I) Богојављења. – л 77’ (7. I) Сабора Претече. – л 83’ (8. I) Преподобног Георгија Хозевита; Преподобне Домнике; Емилијана Исповедника. – л 92 (9. I) Светог мученика Полиевкта. – л 97 (10. I) Светог Григорија, епископа ниског; Доментијана, епископа мелетинског; Преподобног Маркијана, презвитера и иконома Велике цркве. – л 109 (11. I) Преподобног Теодосија „Општежитеља”. – л 116’ (12. I) Свете мученице Татијане. – л 121’ (13. I) Светих мученика Ермила и Стратоника; Отаца избијених на Синајској гори. – л 129 (14. I) Оданија Богојављења; Светих отаца који су побијени на Синају и Ранту; „Ва тажде дан памет иже ва светих оца нашего Сави, прваго архиепископа српскога и учитеља”. – л 147 (15. I) Преподобног Павла Тивејског; Преподобног Јована „Колибника”. – л 153’ (16. I) Поклоњења часним веригама Петра апостола. – л 159 (17. I) Преподобног Антонија Великог. – л 170 (18. I) Преподобних Атанасија и Кирила. – л 178 (19. I) Преподобног Макарија Египћанина. – л 183 (20. I) Преподобног Јефтимија Великог. – л 195’ (21. I) Преподобног Максима Исповедника; Светог мученика Неофита; Светих мученика Агније и других с њом. – л 203 (22. I) Светог апостола Тимотеја; Свештенумученика Анастасија Персијског. – л 210 (23. I) Светог свештенумученика Климента, епископа анкирског; Светог мученика Агатангела; – л 215 (24. I) Преподобне матере Ксеније. – л 219 (25. I) Светог Григорија Богослова, патријарха Константина града; Преподобног и богоносног Поплија; Преподобног Мара Појца; Свете мученице Медуле и њених „другиња” које

17 За драгоцену помоћ при опису повеза захвалност дугујемо колегиници Маријан Рожондаи (Rozsonday Mariann),

сарадници Мађарске академије наука у Будимпешти.

„огњем скончаше се”; Светог пророка Исаије „близ светог Лаврентија” и преподобног Димитрија „сасудохранитеља”; Светог Аполоса који „миром успе”; – л 233 (26. I) Преподобног Ксенофонта и његове „дружине”. – л 237 (27. I) Враћања моштију светог Јована Златоустог. – л 250 (28. I) Преподобног Јефрема Сирина. – л 255 (29. I) Враћања моштију светог Игњатија Богоносца. – л 260 (30. I) Света три светитеља: Василија Великог, Григорија Богослова и Јована Златоустог; Светог свештеномученика Иполита, папе римског. – л 278’ (31. I) Светих чудотвораца и бесребрника Кира и Јована.

Минеј за март садржи помене празника: л 285 (1. III) Преподобне матере Евдокије. – л 290 (2. III) Свештеномученика Теодота Кирињског. – л 293’ (3. III) Светих мученика Евтропија, Клеоника и Василиска. – л 297 (4. III) Светог мученика Конона. – л 300’ (5. III) Преподобног Герасима Јорданског. – л 303’ (6. III) Света четрдесет два мученика из Амореје. – л 308’ (7. III) Светих свештеномученика херсонских, епископа Василија, Јефрема и Евгенија. – л 311’ (8. III) Преподобног Теофилакта, архиепископа никомидијског. – л 314’ (9. III) Светих четрдесет мученика севастијских. – л 325 (10. III) Свештеномученика Кондрата и његове „дружине”. – л 328’ (11. III) Светог Софронија, патријарха јерусалимског. – л 332 (12. III) Преподобног исповедника Теофана сигријског. – л 335’ (13. III) Преноса моштију Светог Никифора, патријарха Константина града. – л 339 (14. III) Преподобног Венедикта. – л 342’ (15. III) Светог мученика Агапија и других с њим. – л 345’ (16. III) Светог мученика Савина. – л 348’ (17. III) Преподобног Алексија, човека Божијег. – л 352 (18. III) Светог Кирила, патријарха јерусалимског. – л 355’ (19. III) Светих мученика Хрисанта и Дарија. – л 359 (20. III) Светих отаца убијених у обитељи Светог Саве. – л версо после л 362 (21. III) Преподобног исповедника Јакова, епископа. – л 366 (22. III) Светог свештеномученика анкирске цркве Василија. – л 370 (23. III) Преподобног оца Никона и његових ученика. – л 373’ (24. III) Претпразновања Благовестима. – л 377 „ва навечерије Благовештенија”. – л 378 (25. III) Благовести Пресвете Богородице. – л 390 (26. III) Сабора архангела Гаврила. – л 394 (27. III) Свете Матроне Солунске. – л 397’ (28. III) Преподобног Илариона и Стефана Чудотворца. – л 406 (29. III) Преподобног Марка, епископа аретусијског и Кирила ђакона и многих других који су за време Јулијана мучитеља пострадали. – л 410 (30. III) Преподобног Јована, који је написао Лествицу. – л 414 (31. III) Преподобног Ипатија Гангријског. – л 420 Писарев колофон.

Теодосијева служба Светом Сави (л 129–147; 14. I), нарочито значајна за српски духовни простор, садржи мало и велико вечерње, јутрење и литургију. У њој се укршта једна ранија и једна каснија (јерусалимска) традиција у развоју светитељевог литургијског култа. После шесте песме канона следи стиховно синаксарско житије светитељево. Текст житија, испред којег се налазе Силуанови стихови, такође представља прелаз између архаичнијих и млађих узорака.¹⁸

У оба дела конволута сачувани су записи.

I део. л I (предњи прикорични) – рукописом (XIX века?): **Велика Говѣтка Ангелъ Д(оу)хъ премѣдрости Д(оу)хъ разѹма.**

18 Д. Е. Стефановић, *Стиховно житије святой Саве у минеју из Тийшоа, Словенско средњовековно наслеђе*, Зборник

посвећен професору Ђорђу Трифуновићу, Београд 2001, 593–601.

л I' (предњи прикорични) – брзописом: 1788 лѣта трѣви се да ѹмре едїнѣ сатѣ мати и синѣ Іваннѣ и мати твоѣ мѣсеца марта 13. Другом руком брзописом: сїѣ книга глаголимаѣ миней повседневнїи чтѣ содержитѣ вѣ себѣ неколикихѣ мѣсѣцѣи прѣвїи Іанѣарїи 2-рїи феѣрѣарїи. При храмѣ сѣвѣ)тѣхѣ прѣхвалныхѣ и первоверховныхѣ апѣ)сѣ)тѣ)ловѣ петра и павла. во весѣ титошѣ; подписаѣ мною сѣвѣ)щенникомѣ пантелеймономѣ Іванновїчемѣ 1761-ѣ: Іанѣарїѣ 13-гѣ. Вѣ Титошѣ вѣ лѣтѣ 1761-гѣ.

л 4'-7 – каснијим полууставом невештом руком: (л 4) Сїѣ книга названаѣ (л 5) минеѣ (л 6) цѣ)ркѣи храма сѣвѣ)тѣхѣ (л 6) верховныхѣ (л 7) апѣ)сѣ)тѣ)л петра и павла.

л 285' – руком писара: сл(а)ва сѣвѣршѣтелю (!) вѣ)сѣ)сѣ. даюшомѣ ѣ зачелѣ и конаѣ. томѣ слава и вл(а)годаренїе вѣ вѣкѣ вѣком(ѣ). амїнѣ. Конаѣ(ѣ) мѣсѣ)цѣ)с ген(ѣ)вароѣ.

И део. л 284 – Изѣ Іваннѣ Кнежевичѣ прочтохѣ Книгѣ Сїю вторицею которая вистѣ писана чрезѣ Іванна Борїча диакона лѣта 7056 ѣтѣ) Сѣтворенїѣ мїра а ѣтѣ) рѣждѣства хрїстова 1548 года гдѣ писа неизвѣстнѣ ѣ титошѣ 31. Іанѣ(арна) [1]824.

л 420 – Писарев колофон: Сл(а)ва трѣице трѣсѣ)таѣ и вѣзначелѣнаѣ. Сл(а)ва вл(а)д(ѣ)цѣ) моемѣ цѣ)роѣ хрї)сѣ)тѣ)оѣ: Писа сїю кѣнигѣ мѣногогрѣшны. іванѣ дїѣакѣ ворыч[ѣ]. ѣ. и ѣс (7000 и 56 тј. 1548) маїѣ. кѣ.

л I (задњи прикорични) невештом руком исписана слова: „ѣѣѣ (1739) лѣта да се зѣна кадѣ се е зѣмѣла трѣсѣ)ла месеца анѣарна кад данѣ. Испод, другом руком курзивним писмом (вероватно XVIII века): Сїѣ книга цѣркѣе титошке, храма сѣвѣ)тѣхѣ апѣ)сѣ)тѣ)лѣ петра и павла.

л I' (задњи прикорични) истим брзописом као други запис на предњем л I': Подписаѣ нѣкии старѣ сѣвѣ)щенник когда се зѣмля трѣсе лѣта 1739-ѣ года. Іанѣарїѣ 24 денѣ. и такѣ Намѣ Свидѣтелствѣетѣ и изѣявлетѣ. по писанїю сѣмѣ.

На унутрашњој страни задње корице рукописом (вероватно XIX века): Средства не вѣстѣ Сервїѣ и Конзѣлатѣ полѣчи. На доњој половини исте стране сачуван је остатак текста: ... шесто ...

О историјату кодекса, осим онога што је до сада речено, мало се зна. Занимљив је податак да је у првој половини XIX века кодекс из Титоша у рукама имао и колофон Јоана дијака из њега објавио Адам Драгосављевић, учитељ из Вуковара, а на основу Драгосављевићевог текста је Љуба Стојановић и два пута објавио део колофона.¹⁹

Репродукције страна титошког споменика које овде објављујемо израдио је господин Иван Јакшић, фотограф при листу „Српске народне новине” у Будимпешти, на чему му и овога пута захваљујемо.

19 О томе видети белешку у Летопису Матице српске, 25, 1831, 25–26, као и: Љ. Стојановић, *Стари српски записи и напѣ-*

иси, IV, бр. 6262 и VI, бр. 10071, Сремски Карловци 1923. и 1926. (репринт: Београд 1986. и 1988).

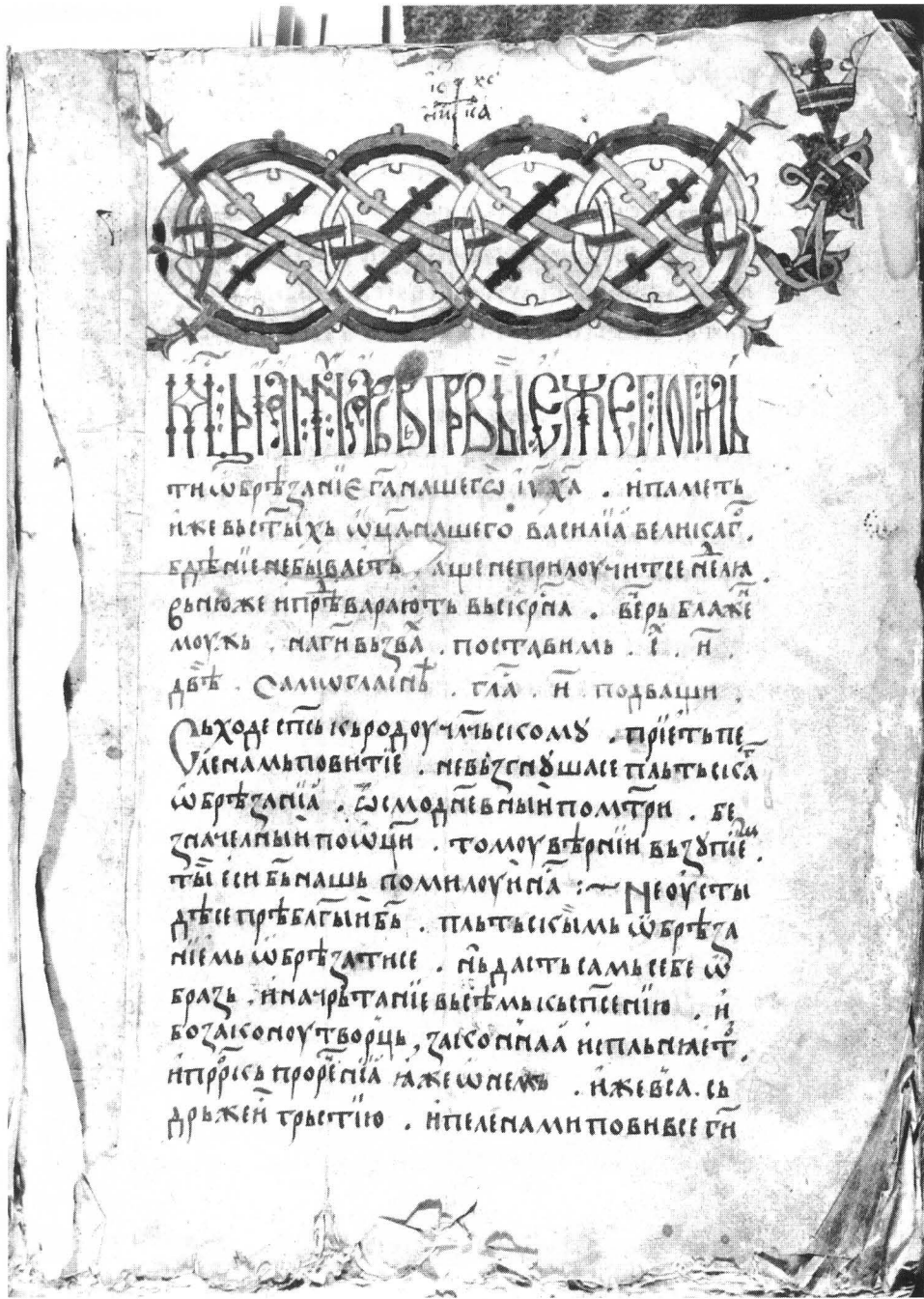
The Menaion manuscript for January and March of the first decades of 16th century was found some ten years ago in the Serbian Orthodox Church of Lipovo (Lippó, Hungary). According to the inscription in the manuscript made in 18th century, it belonged to the Orthodox church in Srpski Titoš, in the region of Baranja (today's Töttös, Hungary), west of Mohač. Recently restored, the manuscript is now preserved in the Collection of Ecclesiastical Art of the Serbian Orthodox Eparchy of Buda in Sentandreja (Szentendre).

The text was written by several scribes, but the names of the scribes and the place where the manuscript was written remained partly unknown. However, the quality of the different scribes handwriting indicates that it was written probably in several significant book copying centres.

ПРИЛОЗИ

ЗАДЊА КОРИЦА (ПРЕ РЕСТАУРАЦИЈЕ)

ителъ авсечасъ ѿ зарю цѣи и подлющѣи ве
рнѣи вѣи юмать :

ВѢ : что гожѣ . ДѢ . ѿддѣлѣ празниисъ
пдгивъ вѣ . на . З . ноу рѣю . на . вѢ .
и щѣи слоужбу на празниисѣ :

МІРЪ ТЪ ДѢ СЫ СЪЩІИ ЗЕМЛЯ

вѣи пѣи . н вѣра пѣи . въ пражѣ дѣ . тамъ пѣи
ѿ жѣи сѣи ѿ цѣи пу шѣго . Сѣи . прѣи вѣго .
ѿ рѣи сѣи пѣи Сѣи вѣи сѣи гонѣи чѣи пѣи сѣи . пѣи мѣ
лѣи ѿ сѣи рѣи . пѣи сѣи пѣи мѣи на . ДѢ . и пѣи сѣи мѣ . сѣи пѣи
гѣи . ДѢ . пѣи . ѿ рѣи пѣи мѣи сѣи :

ВѢ : пѣи сѣи гонѣи пѣи . и пѣи сѣи пѣи сѣи мѣи . сѣи пѣи
пѣи прѣи вѣи рѣи пѣи . ѿ сѣи пѣи сѣи вѣи рѣи пѣи сѣи
мѣи . вѣи гонѣи сѣи пѣи сѣи . пѣи сѣи пѣи сѣи мѣи .
ѿ вѣи рѣи цѣи рѣи сѣи пѣи сѣи мѣи . сѣи пѣи сѣи пѣи сѣи
пѣи . и пѣи сѣи пѣи сѣи пѣи сѣи мѣи . вѣи пѣи сѣи мѣи .
пѣи . жѣи пѣи сѣи пѣи сѣи мѣи . вѣи гонѣи пѣи сѣи мѣи . и вѣи сѣи
пѣи сѣи пѣи сѣи мѣи . сѣи пѣи сѣи пѣи сѣи мѣи :

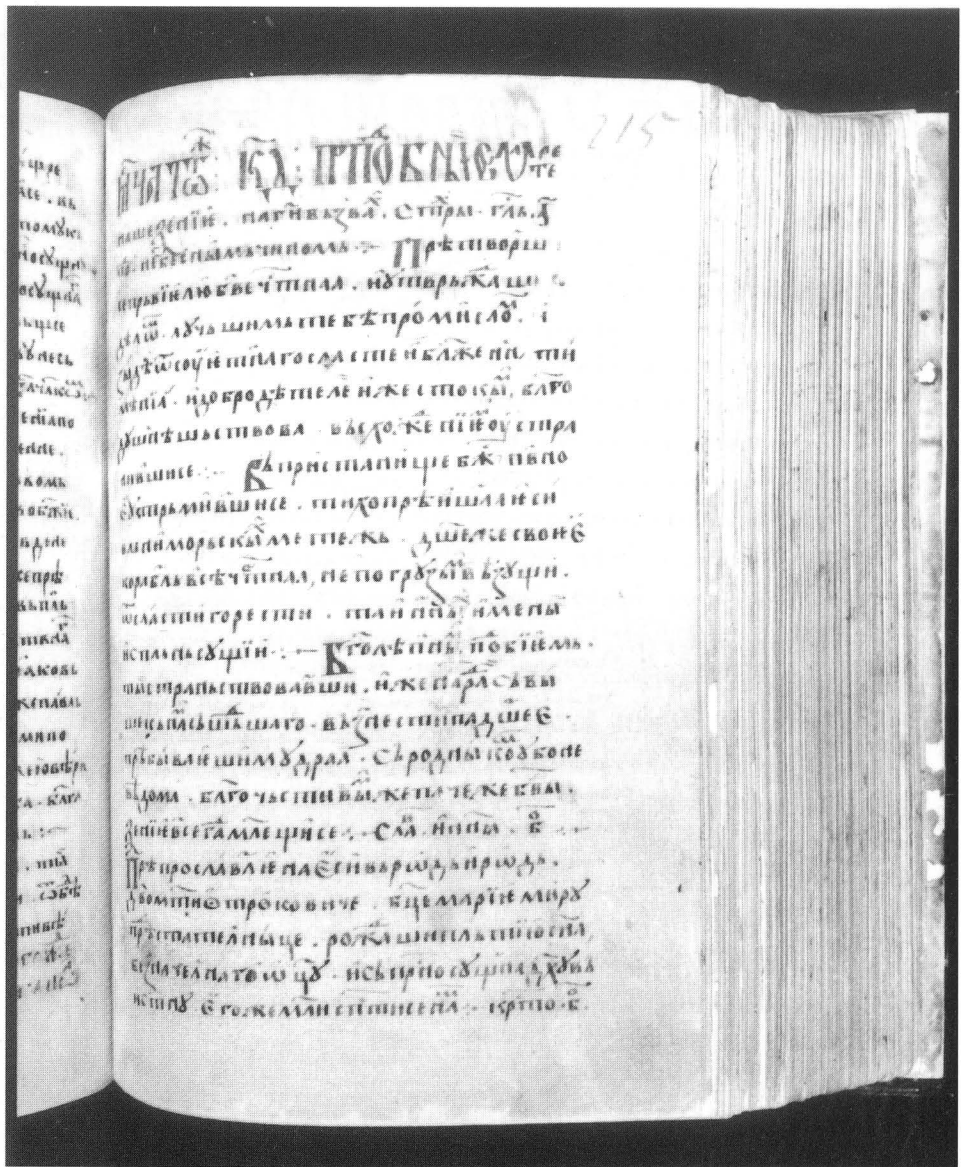
ВѢ : пѣи сѣи пѣи сѣи мѣи . пѣи сѣи пѣи сѣи мѣи .
ѿ вѣи рѣи пѣи сѣи мѣи . вѣи пѣи сѣи мѣи .
ѿ вѣи рѣи пѣи сѣи мѣи . и пѣи сѣи пѣи сѣи мѣи . ѿ вѣи сѣи пѣи сѣи
мѣи . и вѣи сѣи пѣи сѣи мѣи . пѣи сѣи пѣи сѣи мѣи .
ѿ вѣи рѣи пѣи сѣи мѣи . и вѣи сѣи пѣи сѣи мѣи . и вѣи сѣи пѣи сѣи мѣи .

3 рѣс

ВѢ СЪЩІИ

ЩЕ ЧАТО Д ПАЛЕПЬНЖЕ ВАС ТИЩА ПЛАШЕ
ГОСАВИ. ПРЬВЪ ГЕОРХІЕ ПІСНА. НО
И ТЕЛМ СРЬВІСАГО. СЛАВНІ О БЪ ГДОУ ВІ СЛАВ
ШЕ РЪ ПЕСА ВО. ТАМО Ш БОЮ ДОУ СЛАВНІ СЕРОДЪ. РОДА
СВЪТЛІ О ВЪ РІА. ТѢ ЖЕ РОДОУ СЕ ВЪ ПІЛО ІАВНІ СЕ ВІ СЕМОУ.
ОУМАВНІ СО ПАСА ПОВНО ПОУ СІН ЗЪ РЪКЕ. ПѢ Д БО ДІА
ВІШЕ ДО БРО ПОУ СІН ЖЕ. СЛОВА СЛАВНІ СЛАВЪ СЪ ПЛЪ
И ПЕСА ОУ А ПЪ.

ГОУ БО ВІ ЖЕ ПІАГО. Н С П І С П Р Ж І Ш О Л І А Г О.
С П П Г О Н П Р О П О П А Г О Ш А П Л А Ш Е Г О С А В І А. К Н П І Е С І
Ц Е Б Ъ Ш Е. Б Ъ І О У Б О Б Л Г О Р О Д П О У. И П Р А В О В Ъ Р І А
Р О Д И Т Е Л І О С П А. И Л Ю Б Ъ З Е Л О К К Ш Е М А. И Н З
С М Л А В Ъ І О Б М Ъ Б Ъ. П Е К Р І Ц Е Н Ъ І О Д Ш Е І О С К О
Е І О. І Е У Л Ъ С К А Г Л Ъ ОУ С І А Ш А В Г Л Ю Ц І А. И Ж Е Ш І А
В Ъ І О Ц А И Л І А П Р Ъ Н Ъ І А К Р І П А М І Р А І Е Г О. С П О Р І
Ц Е І О П Р І Н І М І Т І А И Ж І В О Т П А В Ъ Т І А П А С Л Ъ Д І Т А.
Ш Е П Е К Л Ъ ОУ БО Ш У А І В О Е Г О И Л І А П Р Ъ Н Ъ І А К Р І П А
М І Р А С Е Г О. И В Ъ З І М Ъ К Р І Т Ъ П О С Л Ъ Д О В А Х ОУ. И Б Ъ
Ж Л В Ъ С П ОУ І О Г О Р ОУ. И В Ъ Ш Ъ В Ъ М О П Л І С П Р Ъ С Т І А Е
И П Р Ъ С Л А В І А Б Е Ц Е, Р Е К О М І А О В Т О П Е. П Р І Н Т А С Т Ъ
И М П І Ш Ъ С К Ъ Ш Е Р А З Ъ. П Р ОУ Д Ш І О Б І В О Е Г О К Н
П І Е К Т О В Ъ С Т А. И Ж Е П Р ОУ Д Н І С Е Д О В Ъ. П О Ц Е
П І Е И Б У Ж П І Е И М П І Ш А М І. І А К О П Р Ъ В Ъ З І Т Ъ
Ж Н П І А Г Г Л Ъ С К Ъ В І Ж М П І М Ъ С ОУ Ц Е І Е В Ъ М Ъ
С П Е Т Ш І. Е Г О Ж Е В Ъ Д Ъ В Ъ В Ъ. И Ж Е І А П Р О В І Д Ъ

КІІІ · МТІІ · НІІІІІ · АІІІ

иша . Іа . вѣ . а пошь . вѣ . а . прѣобравшѣмъ
 паше Сѹдокиѣ . патнвѣ вѣ . стѣри . тѣа . дѣ . по . дѣ . дѣ . нѣ .
 прѣвѣ вѣ . по . стѣнвѣ шнсе . и . пѣлѣтнвѣ шн . тѣра . нѣа .
 здрѣжати . и . мѣ . оу . вѣ . дѣ . нѣ . шн . Сѣ . а . нѣ . мѣ . вѣ . тѣ . ро . оѣ .
 вратѣнн . оу . жнлѣ . сѣ . нн . ко . вѣ . рѣ . стѣ . ннѣ . а . И . по . вѣ . дѣ . вѣ .
 з . вѣ . лѣ . сн . пѣ . пѣ . Сѹ . до . киѣ . вѣ . лѣ . жн . пѣ . пѣ . тѣ . жѣ . лѣ .
 вѣ . стѣ . лѣ . тѣ . оу . рѣ . нн . и . по . внн . и . іс . чѣ . ко . ло . тѣ . бѣ . цѣ . и . стѣ .
 дѣ . шѣ . пѣ . шн . мѣ . : — Сѣ . рѣ . нн . нѣ . рѣ . зѣ . дѣ . нн . сѣ . мѣ .
 бѣ . жѣ . тѣ . по . вѣ . прѣ . е . лѣ . е . шн . и . сѣ . мѣ . зѣ . мѣ . мѣ . тѣ . дѣ . нѣ .
 кѣ . го . да . х . по . вѣ . пѣ . лѣ . И . стѣ . рн . цѣ . ю . вѣ . зѣ . да . ю . шн . мѣ .
 чѣ . нѣ . іа . кѣ . лѣ . сѣ . про . зѣ . е . лѣ . сн . вѣ . нн . стнннѣ . и . вѣ . жн . тѣ .
 цѣ . мн . сѣ . лѣ . нѣ . сѣ . вѣ . рѣ . лѣ . сѣ . сѣ . нн . ло . ю . дѣ . х . оу . вѣ . оу . тѣ . по .
 тѣ . вѣ . рн . вѣ . шѣ . а . тѣ . о . нѣ . мѣ . нн . нѣ . сѣ . лѣ . шн . И . жѣ . мѣ . нн . вѣ . шѣ .
 тѣ . о . вѣ . тѣ . о . дѣ . тѣ . іо . вѣ . до . киѣ . прѣ . х . вѣ . лѣ . лѣ . : —

Мрѣтвн вѣскреси лѣсн . животворити прѣ
 вѣщаніѣ . Сѹдокиѣ славпѣл . змрѣтвнвншн
 прѣвѣвѣ вѣ здрѣжати . а . бо . лѣ . шн . тѣ . лѣ . сн . іс . х . рн . стн .
 и . нн . жн . вѣ . шн . пѣ . бѣ . сѣ . мѣ . нн . кн . до . бѣ . сн . ко . пѣ . чѣ . вѣ . шн .
 тѣ . чѣ . нѣ . стѣ . тѣ . рѣ . нѣ . а . по . мѣ . щн . іо . дѣ . х . оу . вѣ . оу . шн .
 вѣ . сн . и . жѣ . вѣ . ро . ю . тѣ . вѣ . вѣ . стѣ . вѣ . а . ю . шн . мѣ . шн . : — сѣ . лѣ . и . нн . тѣ .
 сѣ . лѣ . іс . х . рн . стн . оу . вѣ . рѣ . чѣ . лѣ . снѣ . снѣ . цѣ . нѣ . зѣ . хо . дн . мѣ . тѣ . прѣ .
 іс . то . ле . іа . жѣ . снѣ . цѣ . вѣ . снѣ . вѣ . шн . іа . нѣ . до . мѣ . нн . по . е . сѣ .
 нѣ . сѣ . до . мѣ . оу . бн . стн . тѣ . бѣ . жѣ . тѣ . вн . нн . снѣ . іа . пн . зѣ . рн .
 снѣ . пѣ . лѣ . шн . вѣ . вѣ . тн . вѣ . шн . іа . зѣ . мѣ . лѣ . нѣ . ко . го . цѣ . іс . х .

и сь ндо и зетни и рудки ступатскіе
и звѣстїе о мнѣ тобѣ, въ землю благу и
многу. въ землю и спатаю щу млекоме
ѿ припече чте нїе :-

Гь сь таме напаче та ксь пдпн стго . нде
лаето прѣ же вѣ кь . ѿ слова меніско
пн . прѣ же землн песь творн . и прѣ
же бегу пагоса творенїа . и прѣ же прн
тн и спочпакь вода . и прѣ же гора
дтворднтнсе . и прѣ же в се гора ража
етпсе . гь сь творн вьселн пдїю и пдїн
пїю . нко пце вьселн пме . и по пме
н вьлн гтаоу то поваше пса бѣ ксь пн . н
ѿ дчаше прѣ споль свої ѿ вѣ рь . не
та крѣ пкн твораше вншнї ѿ блакн .
и котврднт твораше по пннїе . вьлн
та твораше . и полагаше море вьсо пце
споплстго . и водн пемнїю н дѣтлѣ стго
стго . н крѣ пкн твораше ѿ слова пн та
млн . н вѣ ксь пн па бдес . а вѣ ѿ пн
н кердѣ шнсе . вь дн вѣ же велїтсе ѿ лнца
стго па вьскн вѣ рѣ ме :-

Сла прѣ шн стїа . и бѣ знателнпа .
Сла влцѣ моє мдцроу хрѣ
нїа сїю іспн гдм по гот рѣ шн пн . ѿ
па дї н кь бо рн . ѿ . н . пс . маїна . іс :-

Л 420' КОЛОФОН ЈОАНА ДИЈАКА

ПРЕДЊА КОРИЦА (ПОСЛЕ РЕСТАУРАЦИЈЕ)